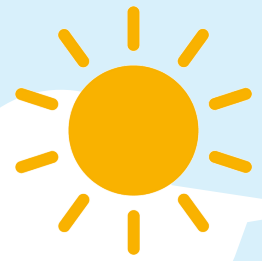

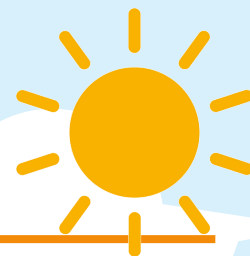
Vrijwilligerswerk en buurtparticipatie in Groningen en Drenthe

Het motto van het kabinet Rutte IV is omzien naar elkaar. Door middel van vrijwilligerswerk, mantelzorg en activiteiten in de buurt tonen mensen betrokkenheid bij anderen en de samenleving. Het kabinet schrijft in het coalitieakkoord 2021-2025 dat zij graag burgers in staat stelt om op deze manier betekenis aan hun leven te kunnen geven. Tegelijkertijd zijn er de laatste jaren zorgen bij organisaties vanwege een terugloop aan vrijwilligers, een ontwikkeling die ook het CBS eind 2022 constateerde.

Trendbureau Drenthe en Sociaal Planbureau Groningen hebben begin 2023 aan de burgerpanels gevraagd op welke manieren zij actief zijn in de samenleving. In totaal hebben 2.850 Groningers en 3.434 Drenten meegedaan aan het onderzoek. Gemeenten met met minder dan 100 respondenten zijn niet meegenomen in de resultaten.

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is het onbetaalde werk dat vrijwilligers verrichten in georganiseerd verband, dus voor stichtingen, verenigingen en maatschappelijke organisaties. We hebben gevraagd hoeveel Drenten en Groningers vrijwilligerswerk verrichten, welke ervaringen ze hiermee hebben en waarom ze actief zijn. Ook vroegen we hoe inwoners denken over (inzet van) vrijwilligers in de toekomst.

In het kort

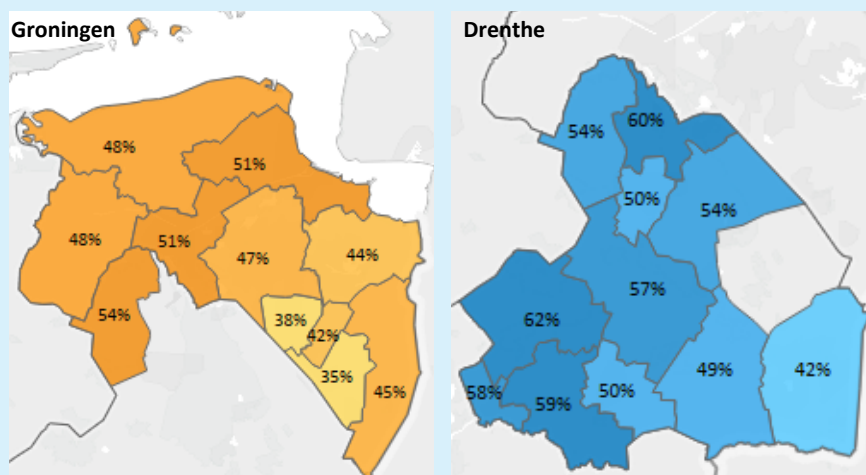
54% van de Drenten en 47% van de Groningers is op dit moment vrijwilliger. In het algemeen zegt in Nederland 39% van de inwoners van 15 jaar en ouder vrijwilliger te zijn. In 2020 en 2021 is het aandeel vrijwilligers kleiner geworden, tussen 2012 en 2019 (vóór corona) was het landelijk gemiddelde 49 procent. In Drenthe lag het percentage vrijwilligers tot 2020 boven de 50%. In Groningen lag het percentage vrijwilligers tot 2018 rond de 50%.

Er zijn meer vrijwilligers onder hbo- en wo-opgeleide inwoners, 65-plussers en huizenbezitters, in de stad Groningen als ook in niet stedelijke gebieden. Deze kenmerken komen ook in landelijke cijfers terug. In een gezamenlijke analyse blijken leeftijd en opleidingsniveau de belangrijkste kenmerken te zijn voor de kans om vrijwilliger te zijn, gevolgd door wonen in niet stedelijk gebied.

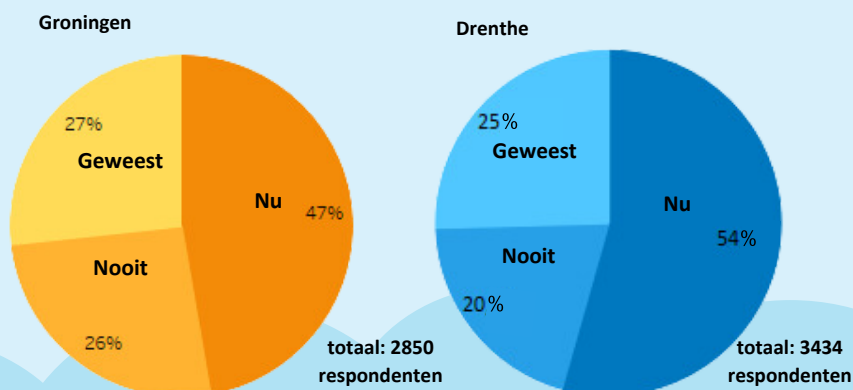
De meeste Drentse en Groningse vrijwilligers besteden 1 tot 8 uur per week aan vrijwilligerswerk; gemiddeld besteden vrijwilligers in Nederland 4 uur per week aan vrijwilligerswerk.

Redenen dat Drenten en Groningers geen vrijwilliger zijn hebben te maken met het gebrek aan vrije tijd, en dat het vrijwilligerswerk niet incidenteel is.

Percentage mensen die in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk heeft gedaan, per gemeente

Verdeling naar mensen die nu, ooit, of nooit vrijwilliger zijn geweest

Redenen om vrijwilliger te zijn

Zoals op de vorige pagina te zien is, is 51% van de Groningers en 56% van de Drenten die afgelopen jaar geen vrijwilliger was, in het verleden wel vrijwilliger geweest. Hiervan overweegt bijna de helft van de Groningers en meer dan 60% van de Drenten weer vrijwilligerswerk te gaan doen in de toekomst. Ook van de Groningers en Drenten die eerder geen vrijwilligerswerk deden, overweegt bijna de helft om dit te gaan doen. Bemoedigend is dat relatief veel jongvolwassenen (18-35) dit aangeven.

Belangrijke beweegredenen om (weer) vrijwilliger te worden, naast het hebben van meer vrije tijd, zijn: gevraagd worden (15 tot 18%), als het aanbod van vrijwilligerswerk mij duidelijk is (14%), als het werk bijdraagt aan de directe leefomgeving (14 tot 20%), en vooral als het zo nu en dan zou kunnen, dus incidenteel (45%).

Waarom wel vrijwilligerswerk doen

Groningen

"Het werk is belangrijk voor de directe leefbaarheid van de regio"

"Als er geen vrijwilligers zijn gaan allerlei activiteiten verdwijnen"

"Kan mijn ervaring nuttig inzetten"

Drenthe

"Veel activiteiten kunnen niet zonder vrijwilligerswerk. Het is ook dankbaar werk."

"Vrijwilligers zijn nodig voor de leefbaarheid en verenigingen in stand te houden. Daar wil ik graag aan bijdragen."

Waarom geen vrijwilligerswerk doen

Groningen

"Ik wil geen baan bezet houden die betaald moet worden."

"Constante kritiek via sociale media van verenigingsleden die het allemaal beter weten maar je niet rechtstreeks benaderen en bij navraag er het zwijgen toe doen."

"Er wordt teveel ureninzet verwacht, er is weinig vrijwilligs meer aan. Ik snap dat organisaties op mensen moeten kunnen rekenen, aan de ene kant. Aan de andere kant denk ik: maak daar betaald werk van en organiseer vrijwilligerswerk anders. Absurd hoeveel er bezuinigd en afgekald is en wat er door vrijwilligers en mantelzorgers moet worden gedaan."

"Het is meestal niet zo vrijblijvend, het geeft te veel verplichtingen."

Drenthe

"Als er nood aan de man is, wil ik wel assisteren. Maar vrijwilligerswerk gaat bijna altijd samen met verplichtingen of verwachtingen. Die heb ik jaren in mijn werkzaam leven gehad. Heb ik nu dus geen zin meer in"

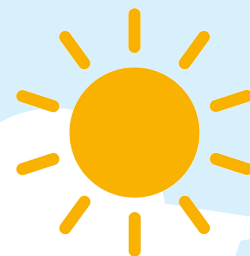
"Ik heb weinig tijd, werk de hele week en ben daarom niet op zoek naar vrijwilligerswerk. Mocht er iets langskomen dat mijn interesse heeft, dan sta ik er positief tegenover"

Belangrijkste redenen om vrijwilligerswerk te doen

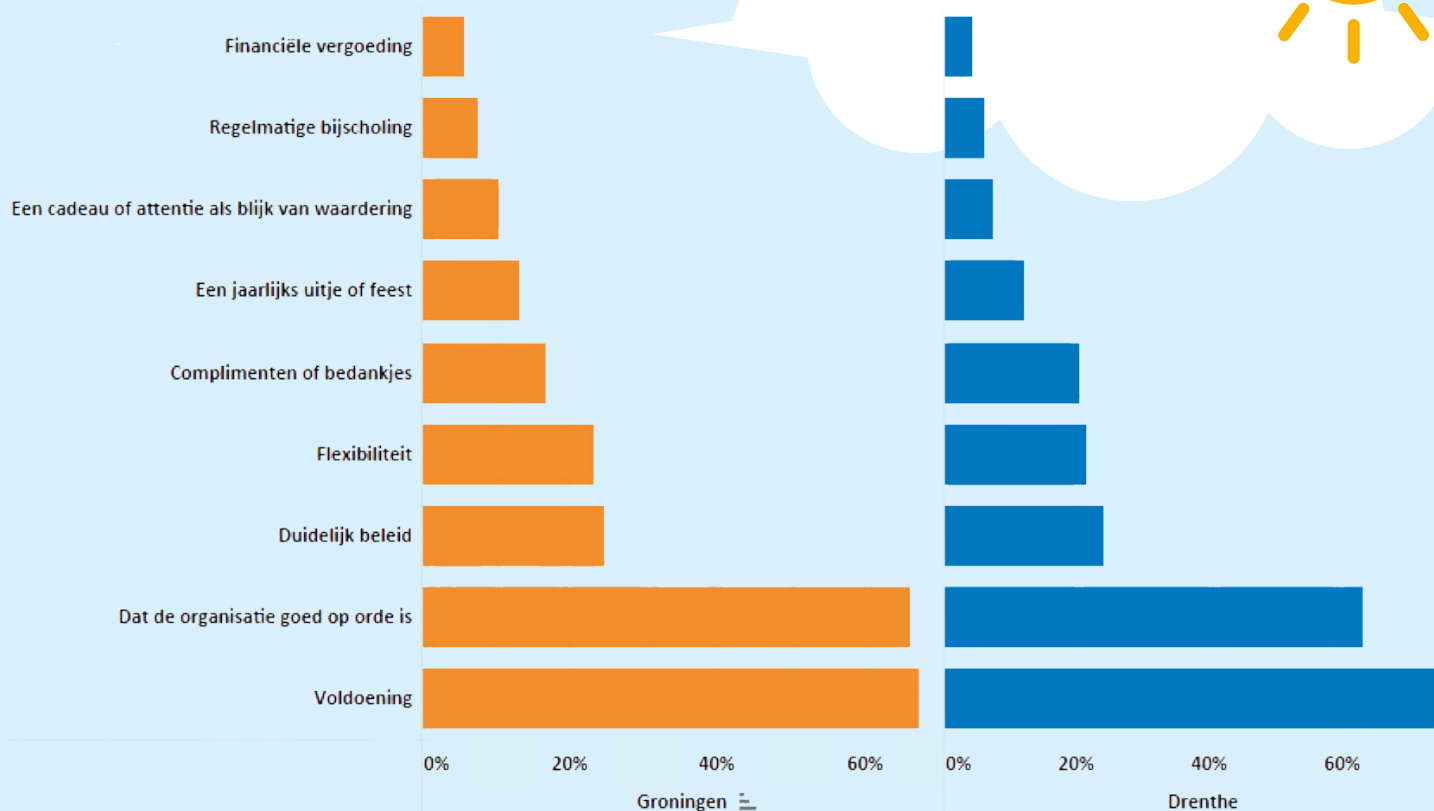
	Gr.	Dr.
1. Verbonden met de doelstelling van de organisatie	58%	60%
2. Vind het leuk, interessant werk	43%	46%
3. Kan iets voor de maatschappij doen	42%	43%
4. Kunnen andere mensen helpen	40%	42%
5. Heeft meer sociale contacten	35%	38%

Belangrijkste redenen om geen vrijwilligerswerk te doen

	Gr.	Dr.
1. Geen tijd	42%	43%
2. Niet aan structurele taken binden	30%	29%
3. Andere redenen: o.a. ouderdom/gezondheid	13%	21%
4. Geen zin	13%	12%
5. Professionals moeten het werk doen	12%	10%
6. Geen idee waar een bijdrage aan te leveren	8%	10%

Belangrijke voorwaarden binnen het vrijwilligerswerk

"Dat er ruimte is om mijn competenties in te brengen en te benutten"

"Een gezellige samenwerking met alle betrokken vrijwilligers, goede sfeer, plezier onderling"

"Ondersteuning bij hulpvraag van vrijwilligers"

"Dat ik merk dat degenen om wie het gaat het werk waarderen"

"Goede sfeer met de collega vrijwilligers"

"Dat je gezien wordt. Een schouderklopje, een woord van waardering. Het simpele bedankje"

Groningers en Drenten vinden dezelfde voorwaarden binnen vrijwilligerswerk belangrijk. Dan hebben we het vooral over de voldoening die het werk geeft en de voldoening dat de organisatie goed op orde is. Daarna volgen voorwaarden als duidelijk beleid, flexibiliteit, complimenten of bedankjes, en een jaarlijks uitje. Een financiële vergoeding en regelmatige bijscholing is in beide provincies het minst vaak genoemd.

Wat vinden vrijwilligers het leukst aan het werk dat ze doen?

Groningen

Drenthe

Vrijwilligers behouden

Organisaties en verenigingen hebben niet alleen moeite met het vinden van voldoende vrijwilligers, maar ook met het binden en behouden van vrijwilligers. Voor de Drentse en Groningse vrijwilligersorganisaties zelf is het ook van belang om te weten waar vrijwilligers tegenaan lopen.

Ruim een derde van de vrijwilligers in Groningen en Drenthe loopt namelijk wel eens tegen problemen aan bij hun vrijwilligerswerk. De twee belangrijkste zaken zijn: terugloop van (jeugd)ledenaantal (16%), en dat het werk meer tijd kost dan de vrijwilliger wil (14%). Daarnaast komen zaken als bureaucratie en regelgeving, de combinatie betaald werk en vrijwilligerswerk en gebrek aan vrijwilligers aan de orde.

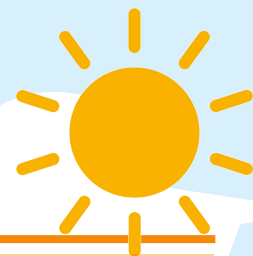
Bijna alle vrijwilligers voelen zich gewaardeerd, verbonden en tevreden met de organisatie waar zij hun vrijwilligerswerk doen. Toch heeft een klein deel behoefte aan meer kennis en kunde (12 tot 15%), en vindt het werk lastig door wet- en regelgeving (13%).

Wat vinden vrijwilligersorganisaties zelf?

In de provincie Drenthe werkt CMO STAMM samen met BOKD op het thema inwonersparticipatie. En in Groningen bestaat sinds kort de netwerksamenwerking Vrijwilligers Centraal (Groninger Dorpen, Kultuurloket, Huis voor de Sport en CMO STAMM). Vanuit Vrijwilligers Centraal is in Groningen begin 2023 een behoeftepeiling onder vrijwilligersorganisaties uitgevoerd.

Er zijn veel raakvlakken met bovengenoemde resultaten van de panels. De organisaties zien vrijwilligers vooral stoppen door tijdsgebrek, de intensiteit van het werk (kost veel energie), ouderdom en covid-19. De organisaties zeggen wel in staat te zijn om waardering te tonen aan vrijwilligers, maar hebben behoefte aan leuke ideeën hiervoor en financiële ondersteuning. Tot slot zijn de drie belangrijkste uitdagingen voor verenigingen en organisaties: het werven van bestuursleden, het binden van jongeren en het vinden van nieuwe vrijwilligers.

Actief in eigen buurt

Buurtparticipatie gaat om de maatschappelijke inzet in de eigen wijk of leefomgeving. Een manier van participeren in de samenleving die veelal buiten organisaties om vorm krijgt. Voorbeelden zijn het samen onderhouden van een buurtmoestuin of organiseren van een buurtborrel. Ook hier zijn we nagegaan hoe actief Drenten en Groningers zijn, welke activiteiten ze ondernemen en waarom ze participeren in de buurt of juist hiervan af zien.

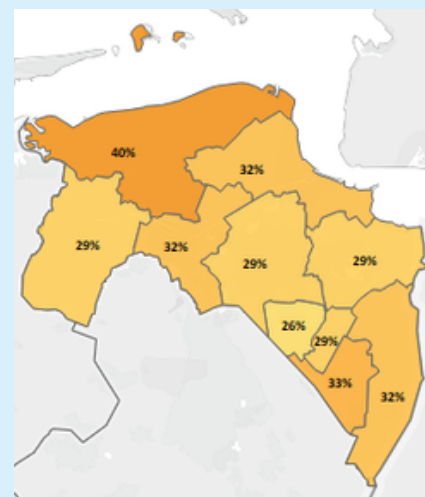
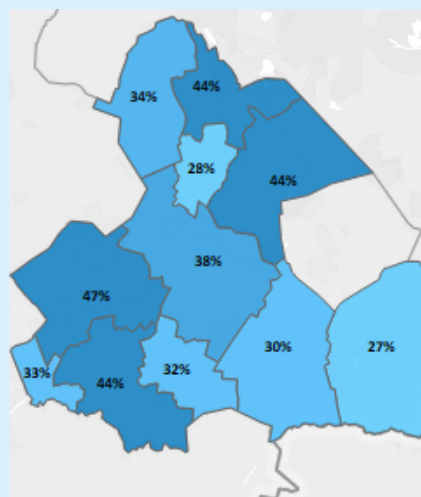
In het kort

38% van de Drenten en 32% van de Groningers is actief in eigen buurt. Daarbij is 20% van de Drenten en 15% van de Groningers die niet vrijwilliger is, wel actief in eigen buurt. Landelijk is bijna drie op de tien Nederlanders actief in eigen buurt.

Het actief zijn in eigen buurt hangt vooral samen met de sociale binding die iemand met de buurt heeft, en het wonen in een niet stedelijke omgeving. Verder zijn het hebben van een koopwoning en de tevredenheid over sociale contacten in de buurt van belang. Opleidingsniveau en leeftijd spelen een minder grote rol bij buurtparticipatie, ook al zijn 65-plussers en inwoners met een hbo/wo-opleiding vaak actief.

Als Drenten en Groningers niet actief zijn in eigen buurt, komt dit doordat ze niet weten waar ze zich voor kunnen inzetten of dat ze er geen tijd voor hebben.

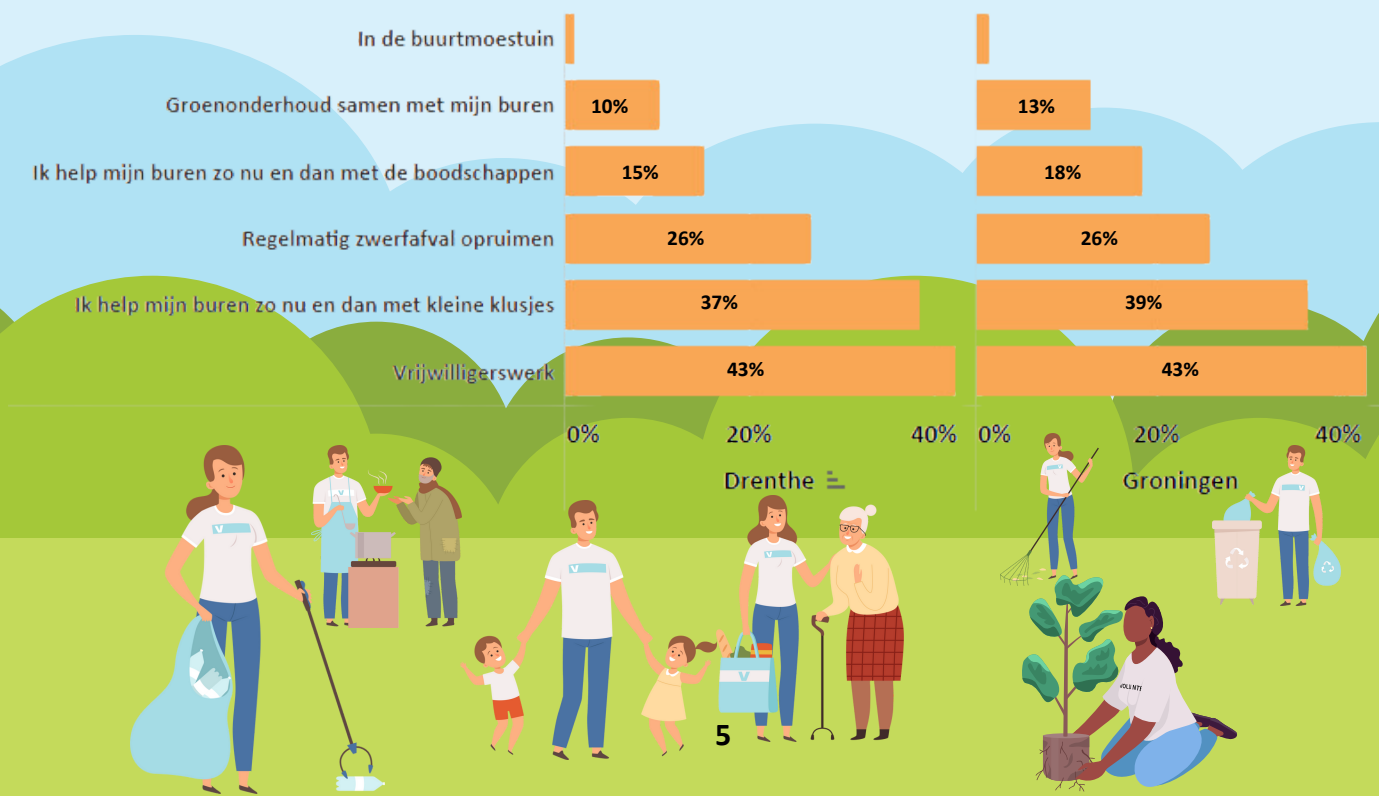
Percentage mensen dat actief is in eigen buurt

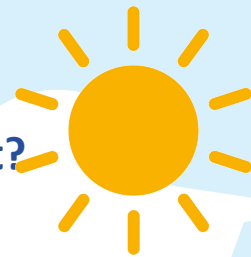
Drentse gemeenten verschillen relatief meer van elkaar. Het aandeel dat actief in eigen buurt is loopt van 27% in Emmen tot 47% in Westerveld.

Groningse gemeenten verschillen niet veel van elkaar. Inwoners van het Hogeland zijn bovengemiddeld actief (40%). In Veendam zijn inwoners relatief iets minder actief (26%).

Op welke gebieden zijn Drenten en Groningers actief in eigen buurt?

Waarom zijn Drenten en Groningers niet actief in eigen buurt?

Drenthe

"Nog nooit over nagedacht, of gevraagd"

"Eigenlijk niet zo bewust van en druk met m'n gezin"

"De buurt waar ik nu woon heeft weinig naoberschap"

"Ik doe momenteel genoeg vrijwilligerswerk bij verenigingen, wellicht in de toekomst leuk om me voor de buurt in te zetten"

Groningen

"Er wordt hier niks gezamenlijk georganiseerd"

"Ik doe in ons dorp al veel vrijwilligers werk. Als de buurtvereniging mij vraagt voor een klusje dan help ik wel mee"

"Het komt nog niet op mijn pad. Ligt er ook aan wat voor vrijwilligerswerk. Ben ook niet actief op zoek doordat er drukte genoeg is in een gezin met twee werkende ouders"

"In het verleden heel veel gedaan in eigen buurt. Nu zijn anderen aan de beurt"

"Ik voel een drempel. Niet verbonden met de wijk klopt niet, maar loop niet makkelijk zomaar een buurthuis in"

Conclusie

Groningers en Drenten zijn actief. In Drenthe zegt zelfs meer dan de helft vrijwilliger te zijn en bijna 4 op de 10 inwoners is er actief in eigen buurt. Dit is een positieve ontwikkeling, na een paar moeilijke (corona)jaren voor vrijwilligers en buurtparticipatie. Het vrijwilligerswerk geeft bijna iedereen voldoening: van het kunnen helpen van mensen tot de sociale contacten die het oplevert. Zowel de sociale als maatschappelijke functie van vrijwilligerswerk is voor de meeste vrijwilligers belangrijk.

Het merendeel van de Groningse en Drentse inwoners dat nu niet actief is, overweegt dit wel voor in de toekomst. In de eigen buurt weten mensen soms niet waar ze zich voor kunnen inzetten of zeggen geen tijd te hebben. Tijdsgebrek is ook een veelgenoemde reden om geen vrijwilligerswerk te doen. Dit heeft deels met betaald werk te maken, maar ook met het verlenen van mantelzorg. Veel mensen doen graag iets als het bijdraagt aan de directe leefomgeving.

Groningers en Drenten zien mogelijkheden om actief te worden als het vrijwilligerswerk incidenteel kan zijn, dus dat het niet een vaste bezigheid in de week is. Om vrijwilligerswerk aantrekkelijk te maken is het belangrijk dat de vrijwilligersorganisatie zelf op orde is, en er persoonlijke waardering wordt uitgesproken richting vrijwilligers. Sommige vrijwilligers stoppen vanwege ouderdom of gezondheidsklachten, maar het merendeel van de vrijwilligers haken af door bureaucratie en onduidelijke regelgeving, en maken zich zorgen over teruglopende ledenaantallen en gebrek aan andere vrijwilligers. Dit levert allemaal meer werk op, terwijl er juist minder vrijwilligers beschikbaar zijn. Als organisaties en verenigingen deze zorgen deels kunnen wegnemen, staat er potentieel een groep nieuwe vrijwilligers klaar.

Kenniscentrum met publieke taak

Sociaal Planbureau Groningen en Trendbureau Drenthe zijn onafhankelijke kenniscentra voor sociaal-maatschappelijke vraagstukken. We werken voor gemeenten, provincies, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en inwoners van de regio. We signaleren en monitoren trends en ontwikkelingen in Groningen en Drenthe. We weten daardoor wat er leeft, waar het schuurt en wat werkt. We duiden samen met onze partners uitkomsten van onderzoek en agenderen wat bespreekbaar gemaakt moet worden. De provincie Groningen en provincie Drenthe subsidieren ons voor onze publieke taken. Naast deze publieke taken werken we ook in opdracht voor diverse opdrachtgevers.

Perspectief van mensen centraal

Centraal staat het perspectief van mensen zelf. Hoe staat het met de mensen in Groningen en Drenthe, wat beweegt hen in al hun verscheidenheid, wat willen zij en hoe vertaalt zich dat in effectief beleid? Beleid dat gericht is op een vitale gemeenschap en een veerkrachtige samenleving.

Samen in de regio

We kennen de regio door en door. Dat maakt dat we snel de juiste mensen en netwerken aan elkaar kunnen verbinden. Met elkaar zijn we beter in staat om tot inzichten te komen in complexe leefbaarheidsvraagstukken in onze regio. We creëren daarvoor regionale netwerken en platforms waar een nieuw samenspel ontstaat tussen inwoners, overheden en (maatschappelijke) ondernemers.

